

URTX

D

'ARQUITECTURA I MESTRES

DE CASES DEL SEGLE XVIII

AL PLA DE LLEIDA I A L'URGELL:

ELS TARRAGÓ

Maria Garganté Llanes i Isidre Puig Sanchis

D'ARQUITECTURA I MESTRES DE CASES DEL SEGLE XVIII AL PLA DE LLEIDA I A L'URGELL: ELS TARRAGÓ

**Maria
Garganté Llanes**

Doctora en Història
de l'Art

**Isidre
Puig Sanchis**

Museu de Lleida
Diocesà i Comarcal

Abstract

El motivo de este artículo es examinar la producción arquitectónica de una familia de constructores del siglo XVIII. Los Tarragó concentraron su actividad en la zona de Lleida y l'Urgell, constituyendo un claro ejemplo de profesionales de origen gremial, que basaron el aprendizaje de su oficio en la praxis constructiva. Entre sus obras destacan el arco del puente de Lleida, que constituye una de las imágenes más emblemáticas de la ciudad, la iglesia de Puigverd d'Agramunt y la capilla de los Dolores y escalinata de la iglesia parroquial de Bellpuig, una de las escasas escaleras monumentales del barroco en Cataluña.

The aim of this article is to examine the architectural production of the XVIII century in the area of Lleida and l'Urgell, and they constitute a typical example of professionals that they based its learning on practical teachings. Them most important works of the Tarragó are the arch of the bridge in Lleida, the church of Puigverd d'Agramunt and the Dolors's chapel of the parochial church in Bellpuig. In front of the same church, Jaume Tarragó built also a monumental staircase, one of few examples of barroque staircases in Catalonia.

Paraules clau

Arquitectura, arquitecte, segle XVIII, Pla de Lleida, Urgell.

Mestres de cases i arquitectes: la dialèctica entre la teoria i la praxi

La figura de l'arquitecte com a professional liberal no apareixerà a Catalunya fins a les darreres dècades del segle XVIII. Carbonell afirma que, a Catalunya, l'ús de la paraula arquitecte –del llatí *architectus*– no s'havia perdut durant l'època medieval i en documents del segle XVI apareix sovint la denominació "architectus" o "architector", utilitzada com a sinònim de mestre de cases.¹

L'arquitectura, a més de ser duta a terme pel gremi de mestres de cases, també era practicada pel gremi de fusters, els quals tenien un gran coneixement dels ordres arquitectònics, fins en alguns casos millor que el d'alguns mestres de cases, ja que els utilitzaven profusament per traçar i construir retaules i d'altres obres de fusteria. Segons explica Montaner,² en algunes èpoques, a la seu del Gremi de Fusters de Barcelona, s'impartien classes sobre nocions d'arquitectura i abans de la creació del gremi d'escultors, els fusters-arquitectes

¹ En el context peninsular, els primers a adoptar la denominació d'"architeto" o "architecto" havien estat, al segle XVI, Francisco de Villalpando, Juan Bautista de Toledo i Juan de Herrera (CARBONELL, M: *L'arquitectura clàssica a Catalunya. 1545-1650*. (Tesi doctoral microfitxada). Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1991, p. 101).

² MONTANER, JM: *La modernització de l'utilitatge mental de l'arquitectura a Catalunya (1714-1859)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1990, ps. 71-72.

formaven una secció dintre del gremi de fusters.³ D'aquesta manera, al contracte del retaule major de l'església de Miralcamp, Jeroni Escarabatxeras consta com a "mestre de escultura y arquitectura" i el retaule s'ha de fer "segons art de arquitectura y escultura".⁴ En altres contractes d'obres escultòriques apareix un "arquitecte", a qui suposem encarregat de la part arquitectònica del retaule, com és el cas de Francesc Galteyres, arquitecte d'Arenys i Bonaventura Cília, arquitecte de Pinyana, que signen el contracte per a continuar el retaule i cambril del santuari del Sant Crist de Balaguer,⁵ que havia iniciat el difunt Francesc Escarpenter, escultor de Seròs.⁶

D'altra banda, sobretot a partir de la segona meitat del segle XVIII, trobem alguns mestres de cases actius a les terres de Lleida i que s'autodenominen arquitectes, com és el cas dels Borràs, els Biscarri o els Batiste. Aquests podien executar traves i ser al mateix temps els constructors de l'obra; però també podien encarregar-se únicament de fer-ne la traça i que l'obra fos contractada per un altre empresari. En el cas, doncs, de l'església d'Altet, contractada pel mestre de cases Josep Pomés, és probable que al mestre d'obres lleidatà Miquel Batiste i Miquel només se li hagués encomanat la traça expressament, donada la fama que aquest tenia com a dibuixant a Lleida, arribant a ser un dels més sol·licitats.⁷ Els Tarragó, doncs, també formen part d'aquestes nissagues de mestres de cases que fan de l'arquitectura una praxi, atrevint-se també, però, amb el disseny de les pròpies obres.

Antoni Tarragó

És documentat per primera vegada en 1735, fent obres al santuari de la Mare de Déu de les Sogues a Bellvís. Era casat amb Maria Feliu, i van tenir tres fills, Anton, Josep i Jaume, tots mestres de cases. Va morir abans de l'any 1793, quan es va casar el seu fill Jaume.

Anton Tarragó i Feliu

Segurament el primer fill d'Anton i Maria. El documentem per primera vegada al contracte matrimonial del seu germà Jaume, l'any 1793,

on consta com a mestre de cases de Vilanova de Meià. Això no obstant, el mateix any, el 25 d'abril, el trobem documentat com a mestre de cases de Torregrossa, juntament amb Joan Bover, mestre de Bellvís, els quals reconeixen haver rebut del Capítol catedral de Tarragona 628 lliures, 6 sous i 8 diners. D'aquesta quantitat 528 lliures, 6 sous i 8 diners eren a compte de les 1.585 lliures que era el preu fet per les obres contractades l'11 de juny de 1792 al castell de Vinferri, propietat de l'esmentat Capítol. Les restants 133 lliures eren a compliment d'altres 631 lliures, 6 sous i 8 diners per 27 canes i mitja de paret de pedra i argamassa que es feren en dit castell (doc.7). De moment la darrera referència el situa l'any 1799 com habitant a Mollerussa.

Josep Tarragó i Feliu

Consta documentat l'any 1778, juntament amb el seu fill homònim, contractant l'església parroquial de Puigverd d'Agramunt pel preu de 6.000 lliures. D'altra banda, dins el procés de remodelació de la parroquial de Vilanova de la Barca, trobem que el 20 de juliol de 1782, els mestres de cases Josep Tarragó i Feliu i Josep Puy, el primer nomenat per part de l'Ajuntament de Vilanova i el segon pel mestre Marià Biscarri, visuraren una pilota vella del temple "per los moviments" que havia experimentat, amb la finalitat de buscar remei.⁸

Alguns assumptes deuria tenir a Barcelona Josep Tarragó quan el 25 d'octubre de 1785 atorga poders a Caietà Farré, "cursante en cirurgia en la ciutat de Barcelona".⁹ Tal vegada, a començament dels anys vuitanta, es va traslladar a Lleida, una ciutat i territori en aquell moment amb una activitat constructiva prou eloqüent. No oblidem que la catedral estava construint-se.

Així mateix, el 20 d'octubre de 1790 van presentar un informe a la Paeria els mestres de cases Pere Celles i Josep Tarragó, visuradors del consistori, on exposaven el nombre total de cases que hi havia a Lleida entre 1780 i 1790: "las casas nuevas hacienden al número de ciento, y dies y siete, y las rehedificadas a doscientas diez y nueve".¹⁰

³ En fundar-se el gremi d'escultors, l'any 1680, comprengué els "arquitectes" i "entalladors" com a subordinats als escultors, en els treballs dels grans retaules.

⁴ AHCC: FN Bellpuig. Joaquim Rossell (1692-93).

⁵ AHCB: FN Balaguer. Bonaventura Sociats (1744).

⁶ AHCB: FN Balaguer. Bonaventura Sociats (1743).

⁷ En canvi, veurem més endavant com la Real Academia de San Fernando li rebutja els plànols de l'església parroquial d'Altet i designa a un acadèmic barceloní, Simó Ferrer, per refer-los.

⁸ PUIG, Isidre: "D'arquitectura i mestres de cases a la Lleida del segle XVIII: Els Biscarri", a *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, Tàrraga, abril de 2003, núm. 16, p. 183 i 185, doc. 16.

⁹ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual notarial 1785 [sign. 645], fol. 104v-105v.

Arc del Pont de Lleida, en una imatge dels anys setanta.

Molt probablement Josep Tarragó va associar-se durant algun temps amb un altre important mestre de cases de Lleida, com fou Miquel Batiste i Miquel. De fet, el 26 de maig de 1792 tots dos van fer societat per realitzar

diverses obres, entre les quals destaca la "construcció del nou Arch, y reparos, que se estan construhint, y deuen ferse en lo Pont major de esta ciutat", que va sortir a subhasta pública el dia 7 d'agost de 1791. Sens dubte estem parlant de l'Arc del Pont que es troba davant del Pont vell de Lleida, amb pilastres adossades i frontó triangular. Una obra que fou aprovada, segons el plànol i perfil presentats, pel mateix Consistori, ja sensible a les noves propostes —o no tan noves— acadèmiques. No sabem amb total seguretat qui va projectar l'obra, però creiem que és molt possible que fóra Miquel Batiste.¹¹

A partir d'aquest any 1792 trobem a Josep Tarragó en nombroses ocasions treballant per la Paeria. Va reedificar el pont del Sant Esperit, va recompondre les piles de les portes de la Magdalena i de Boters.¹² El 11 d'agost va rebre 28 lliures i 3 sous per diferents treballs i materials emprats a recompondre el "peso de la arina, las casa y el puente de fuera, la puerta de la Madalena y el Almodín propio del común".¹³ En altra ocasió, durant l'any 1793, va compondre la claveguera del carrer de la Palma i algunes obres a l'escorxador.¹⁴ L'any 1795, per culpa d'un incendi que va sofrir l'Almodí, Josep Tarragó va dur a terme les obres de reparació pel preu de 514 lliures.¹⁵

Jaume Tarragó i Felu

La primera referència documental de Jaume Tarragó és del 20 de març de 1780, quan va demanar al notari de Lleida, Miquel Roig, que donés fe que havia tingut durant tres anys d'aprenent a Joan Faydella, natural de Bisca-

¹⁰ AML, *Acuerdos del año 1790*, [reg.512], fol. 137: "Pedro Celles, y Joseph Tarragó maestros albañiles de esta ciudad, y expertos de Predios Urbanos nombrados por el Muy Ille Ayuntamiento de la misma mediante el juramento que tenemos prestado en el ingreso de nuestro encargo, hacemos unánimes y conforme relación que habiendo pasado a reconocer las casas y edificios que nuevamente se han levantado en esta ciudad desde el año mil setecientos ochenta hasta el día de oy, y las que desde el mismo tiempo hasta el día de la fecha se han rehedificado en ella hemos visto y reparado que las casas nuevas hacienden al número de ciento, y dies y siete, y las rehedificadas a doscientas diez y nueve, sin incluir la nueva Iglesia del Carmen Calsado, y la que se está levantando en el colegio de la Merced, los dos espaciosos mesones uno del común, y otro del Dr. Thadeo Soler, ni las costosas obras de los conventos de Sto Domingo, y del Carmen Descalzo, y Arrecife, caminos públicos, y paseo de la Puerta de Boteros a la de Sn. Anton. Y por ser la verdad lo firmamos en Lérida a veinte de octubre de mil settecientos y noventa". PUIG, Isidre: "La darrera activitat constructiva a la Seu Vella i l'arquitectura a la Lleida del segle XVIII", *Seu Vella. Anuari d'Història i Cultura*, Lleida, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, núm. 4, 2002-2003, p.114.

¹¹ PUIG, *op. cit.*, 2002-2003, p.119, doc.2.

¹² AML, *Libro de Albaranes de la Ciudad de Lérida de 30 de junio 1781 en adelante*, 1781-1795 [reg. 699], fol. 106: "De parte de y pague a Joseph Tarragó Albañil de esta ciudad 18 libras 16 sueldos que han importado los trabajos y materiales empleados en la reedificación del puente del Sto. Spíritu que amenazaba ruina y de otra parte se de y pague 24 libras 15 sueldos en la recomposición de las Pilas de la Madalena y Boteros según las quantas presentadas por dicho maestro, vistas por el contador y deliberación de la junta del día de ayer. Lérida 4 de enero de 1792".

¹³ *Ibid.*, fol. 109r. Vegeu també el fol. 110r.

¹⁴ *Ibid.*, fol. 119v.: "De parte de y pague a Joseph Tarragó maestro albañil de esta ciudad 42 libras 15 sueldos que han importado los trabajos y materiales empleados en la composición de la cloaca de la calle de la Palma y hacer algunos reparos en el matadero. Según la cuenta que presentó y deliberación SS Sras. de 6 de los corrientes y en la paga, Dada en Lérida 13 de Diciembre 1793".

¹⁵ *Ibid.*, fol. 141r.: "De parte de la I. Junta de Propios de y pague a Jayme Tarragó Albañil de esta ciudad 514 libras por cuio premio se le libraron en subasta pública por las obras que tuvieron que hacerse en la casa Almodín de esta ciudad con motivo del hincendio acahecido en ella el día 4 de junio proximo pasado según la Escritura que se le otorgó de ello en mi poder retirándose en virtud de esta la 1ª orden que se le despachó para poner manos a la obra. Lérida 4 de Julio de 1795".

rri (bisbat d'Urgell), el qual després d'aquest anys en va continuar un altre. Josep Tarragó quedà totalment satisfet amb el seu rendiment. Cal esmentar que aquest moment declarà tenir 60 anys i que era membre dels gremis de mestres de cases de Castelló de Farfanya i d'Àger (doc.2). Així doncs, va néixer cap al 1720. Segurament, el fet de pertànyer als gremis de les viles esmentades ens indica que va treballar algun temps en aquests indrets.

El 1791 va contractar les obres de l'escalinata de l'església parroquial de Bellpuig per 1.000 lliures i la sagristia de la capella dels Dolors per 3.850 lliures.

El 25 d'abril de 1793 contreien matrimoni Jaume Tarragó, fill d'Anton Tarragó i de Maria Feliu, "veins que foren de Vilanova de Mayà, conjuges difunts", amb Teresa Roca, filla de Josep Roca i Brígida Pleyán, de Lleida. Aquests nomenen hereva universal a la seva filla i es reserven 400 lliures per dotar a una germana seva, de nom Raimunda.

D'altra banda apareixen els dos germans seus, Antoni, mestre de cases de Vilanova de Meià, qui pels drets paterns i materns entrega a Jaume cent lliures pagadores en cinc anys. Igualment, Josep, també mestre de cases de Lleida i germà de Jaume, reconeix que "desde sa infancia le ha tingut en compañía, y baix

sa educació, y cuidado" i li ofereix la meitat del crèdit que té contra lo Comú i particulars del poble de Santalinya (La Noguera), i si no el cobrés, li ofereix la meitat del censal que li presta Andreu Boer, mestre de cases de Santalinya, de preu 300 "o més lliures". A més li dóna 225 lliures per "las joyas, robas y aserrias per adornar a la dita Theresa, sa esdevenidora muller".¹⁶

Si el Jaume que es casà l'any 1793 és el mateix de la primera notícia esmentada on diu la seva edat, en aquest moment seria un home de 73 anys. És molt probable que aquest no fóra el primer matrimoni de Jaume Tarragó, i més si tenim en compte que ens surt documentat un altre Jaume Tarragó, "mancebo albañil" l'any 1791, que tal vegada sigui fill d'un primer casament de Jaume Tarragó i Feliu.

Josep Tarragó i Domènec

El 29 d'abril de 1803 es casà un Josep Tarragó, mestre de cases i fill de Josep Tarragó i Teresa Domènec, amb Francisca Pons i Clua, filla del pagès Josep Pons, de Bellcaire, difunt, i filla de Josefa Timoneda, i neboda de D. Ildefonso Pons, canonge de la Catedral de Lleida. Aquest canonge es va comprometre a entregar en dot 400 lliures com a curador dels béns del seu pare difunt. També apareix documentat un altre germà de Josep, de nom Francesc, sense que s'especifiqui el seu ofici.¹⁷

¹⁶ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual notarial 1793 [sign. 652], fol. 383r-387v.

¹⁷ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual notarial 1803 [sign. 659], fol. 376r-381v.

El 30 de maig del mateix any, l'oncle canonge de Francisca Pons va entregar a Josep Tarragó, pare i fill, 300 lliures a compte de les esmentades 400, així com una calaixera i un escriptori de noguer amb diferents robes: tovalloles, camises, llençols, mocadors, diferents teles...¹⁸

Jaume Tarragó

Tal vegada fill, com ja hem apuntat més amunt, d'un primer matrimoni de Jaume Tarragó i Feliu. El documentem el 1791 contractant la construcció del pont del Rejolà, a Torre-serona. I en una altra ocasió, a l'any 1802, sembla que seria el Jaume Tarragó, qui juntament amb un Josep Tarragó, actuen com a testimoni. És possible que tots dos fossin cosins.¹⁹

Obres dels Tarragó a l'Urgell i al Pla de Lleida

Malauradament, no s'han conservat les traces de la immensa majoria de temples construïts durant el segle XVIII. Si exceptuem el magnífic exemple de la traça que Fra Josep de la Concepció va realitzar per a la parroquial de Tàrraga l'any 1672, els únics dibuixos conser-

vats d'un edifici religiós setcentista a l'Urgell són els de la sagristia de la capella dels Dolors de Bellpuig, juntament amb l'escalinata d'accés a la parroquial, signats per Jaume Tarragó, que també és el contractista de les obres. Anem a veure, doncs, quines són les obres que els membres d'aquesta nissaga van realitzar tant a la comarca de l'Urgell com a la zona del Pla de Lleida.

1. Església parroquial de Puigverd d'Agramunt

El més freqüent a les terres de Lleida i en aquesta època –segona meitat del segle XVIII– era que fos l'Ajuntament –més que no pas la parròquia– qui es fes càrrec de les obres de la nova església. S'endegava llavors un procés de gestions que anaven des de la formació de la comissió per a l'administració i direcció de l'obra fins a demanar el permís per disposar d'una part del fruit de les collites –que podia anar des d'una novena part fins a un "vintiquatre" i fins i tot "quarantavuité"–.²⁰ D'aquesta manera els regidors de Puigverd d'Agramunt presenten un memorial al comte de Ricla exposant el següent davant la urgència d'haver de construir una nova parroquial: "*Y respeto que los Regidores y Particulares del comun de Puigverd no tienen fondos del comun para cumplir en la construcción de la nueva iglesia, ni ahun para la ampliación de la actual, dezeando como dezean cumplir los expresados mandatos (...) a fin de otorgar juntos los necesarios poderes y demás publicos instrumentos que menester sean para suplicar a la Piedad del Rey Ntro. Señor (que Dios Gde.) se digne concederles los mas proporcionados y suaves medios para construir dicha nueva iglesia o amplificar la actual, im-*

Església de Puigverd d'Agramunt.

¹⁸ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual notarial 1803 [sign. 659], fol. 123v-124v

¹⁹ AHPL, notari Alies, manual notarial, 1802 [reg. 184], fol. 61v-62r.

²⁰ En el cas de El Palau d'Anglesola: "se imponen un dret de percepció de un vintiquatre, de vint y quatre parts una, y de vint y quatre parts altra, quedant-ne vint y tres de francas per lo conreant, de tots los grans y fruits dels quals se paga delme que Déu Nostre Senyor donarà, y se culliran en totes y qualsevol terra que los antedits particulars, vehins y habitants ténen y posseixen y cultivan, y ells y los seus en avant tindran, possehiran y cultivaran en lo terme del predit lloch del Palau de Anglesola, y un dret de quaranta y vuité de semblants grans y fruits que los mateixos particulars, vehins y habitants tenen, posseixen y cultivan, y ells y los seus en avant tindran, possehiran y cultivaran en los termes de la Novella, Sarcònit, Escarabat y Gatent. Lo qual dret de vint y quatre y quaranta vuité respectivus se imponen a fi y efecte solament de pagar y satisfer lo cost o import de la mencionada obra, que deurà fer-se ab la brevedat possible y a la direcció dels dalt nomenats magnífichs Batlle y regidor Decano que vuy són y per temps seran del predit lloch del Palau de Anglesola". AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1798).

poniendose un treinteno sobre los frutos de dichos particulares destinado al solo fin de dicha construccion o amplificacion y poder también al mismo efecto aplicar qualesquier cantidades sobrantes de los propios y arbitrios del comun del citado lugar y termino de Puigvert, y para poder practicar lo demás que parezca conveniente para la efectuacion de dicha obra tan Pía, que lo rezibirá a gracia que espera de la rectitud de V. Excia".²¹

Al contracte de l'obra es posen de manifest les condicions que havia de complir l'empresari de l'obra, en aquest cas Josep Tarragó. S'especifica que la pedra que s'ha d'utilitzar ha de ser de la pedrera del Talladell, mentre que el guix s'havia de portar de La Donzell i les finestres s'havien de tancar amb "pedras blancas de Aragón", és a dir amb làmines d'alabastre. Els murs interiors podien estar fets de maçoneria o paredat comú, ja que anaven sempre arrebossats i enguixats, amb les preceptives motllures i elements decoratius que aquí s'especifica que havien de seguir l'ordre jònic. Pel que fa a l'exterior, el contracte especifica que els murs havien de ser de "tota pedra" (referint-se al paredat comú), excepte les cantoneres, sòcols, portalada, obertures i campanar, que havien de ser de pedra picada i boixardada. Cal assenyalar que, segurament amb la voluntat d'abaratir costos, al mateix contracte s'indica que, en lloc de fer el cimbori que estava previst al projecte inicial, "deurà fer una altra volta sobre del crusero, que ve a ser una volta bufada, prenent la claror per lo crusero, y las teuladas deuran córrer per son nivell".

Finalment, també anaven a càrrec del contractista alguns detalls complementaris, com ara fer la trona, picar la pedra de les meses de l'altar major i de les capelles laterals, així com les fonts baptismals, el lavatori de la sagristia i les piques d'aigua beneïda.

A part de les condicions que fan referència a l'aspecte constructiu, en els contractes també es contemplen una sèrie d'avantatges dels quals ha de gaudir l'empresari de l'obra, com el fet de disposar d'una casa al poble en la qual s'instal·lava amb la seva família -és per això que molts mestres de cases s'identifiquen en els documents amb el seu lloc de residència, que podia correspondre's amb la població on estiguessin treballant en aquell moment. A Puigverd s'especifica que "durant dita obra se li donarà habitació decent en dit poble de Puigvert, tant a ell com a sos de-

pendents, y seran franchs en dit poble del tribut personal, y de las gabelas y taxas del mateix poble", això últim en referència al fet que l'empresari quedava exempt de pagar contribucions i impostos municipals.²²

La realització d'aquest temple constitueix l'única obra d'arquitectura religiosa setcentista de nova planta realitzada a la ribera del Sió, fins i tot per damunt de l'església parroquial d'Agramunt, que únicament altera l'estructura romànica de les seves naus amb l'addició de dues capelles importants construïdes bàsicament durant el segle XVII, com són la capella del Roser i la capella dels Socors.

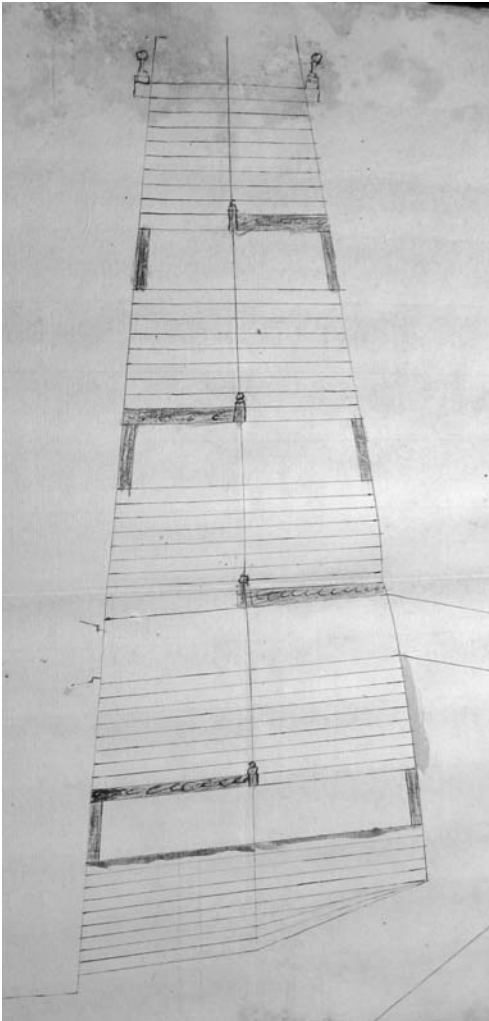
L'església de Puigverd adopta un tipus de planta dividida en tres naus, dins la qual les capelles laterals perden importància i que té com a precedent més immediat les catedrals de Lleida i Vic. Segons la llargada de les naus, cada església tendirà més o menys a la centralitat, esdevenint una planta de saló que no difereix gaire del model de la capella de la Universitat de Cervera. Si enumerem les esglésies de tres naus que trobem a la Segarra i a l'Urgell, enteses com a territori històric, veurem que la immensa majoria es troben a

**Escalinata de la
parroquial de
Granyena de Segarra.**

²¹ AHCB: FN Agramunt. Pau Borés (1768).

²² TORRENT, R: "La parròquia de Torres de Segre. Procés constructiu (1746-1769)", *Urtx*, núm. 12, Tàrrrega 1999, p. 201.

Esborrany de la traça de l'església parroquial de Bellpuig. (AHCC: Fons Baronia de Bellpuig. Lligall 13).

Escalinata de la parroquial de Bellpuig (detall).

les actuals comarques de l'Urgell, Pla d'Urgell i les Garrigues –Puigverd d'Agramunt, Maldà, Palau d'Anglesola, Castellnou de Seana, Golmés, Ivars, l'Espluga Calba...–; mentre les úniques esglésies de tres naus que documentem a la Segarra són la de Guissona i Granyena –exceptuant, és clar, la capella del paranimf de la Universitat de Cervera, que tractarem individualment més endavant. En la causa d'aquest fet hi trobem la cronologia –les tres naus predominen a partir de la segona meitat de segle i més concretament durant l'últim terç– i la situació geogràfica, que la fa una zona més influenciable per la construcció de la catedral de Lleida, començada l'any 1760.

2. Treballant pel duc de Sessa: obres a Bellpuig

Sorpren que un artista de primera fila com era Pere Pau Muntanya rebés l'encàrrec directe del procurador del duc de Sessa, Rafael Gonzalo Ortiz, per a la realització de la traça del retaule. Però aquest fet no esdevé extraordinari si tenim en compte que el procurador vivia a Barcelona, on podia estar fàcilment en contacte amb l'ambient artístic del moment a

la ciutat. No oblidem tampoc que el propi duc de Sessa tenia una casa al carrer Ample –el conegut com a palau Larrard–, a la qual Tomàs Soler i Ferrer li donà la fesomia definitiva a finals de segle, en la línia dels grans palaus de la Rambla, com el de la Virreina o el palau March –obra del pare de Tomàs Soler, Joan Soler i Faneca. Tant el duc, doncs, que residia a Madrid, com el seu procurador, establert a Barcelona, tenien una relació força distant amb la vila de Bellpuig. Aquest absentisme queda encara més palès en el divertit episodi ocorregut l'any 1786, quan el procurador Rafael Gonzalo Ortiz respon negativament a la petició del duc quan aquest li escriu des de Madrid perquè es traslladi a viure al castell de Bellpuig.²³

El procurador considerava un "destierro" l'obligació d'anar a viure a Bellpuig, per la qual cosa exposa una sèrie de motius per rebutjar l'oferta. Entre aquests, el procurador argumentava que la seva esposa estava molt feble i que ell, cada vegada que hi anava, es posava malalt per culpa de les boires i del fred de l'hivern i de la calor de l'estiu, sense aigua de les fonts. També considerava que

viure en contacte habitual amb els seus vassalls rebaixaria la seva autoritat, que el duc hi tindria més despeses que salaris i que els altres nobles –cita el duc d'Alba, el de Medina-celi, el comte d'Erill o el marquès de Santa Cruz entre d'altres– tots tenien el seu procurador a Barcelona. Finalment, el procurador també posa com a argument el fet que ell té el costum d'anar a missa cada dia, i a més que en aquell bisbat estava privat de predicar en castellà, "*de que aquí Barcelona, gracias a Dios, no carecemos, y no habiendo podido conseguir ya el saber hablar y comprender el culto idioma catalán, será más imposible allí acertar a pronunciar y entender el tosco que se profesa*".²⁴

Aquest absentisme, tant del duc com del procurador, no impedeixen, però que la major part d'obres realitzades a Bellpuig durant aquest període amb patronatge del duc de Sessa vagin a càrrec de mestres d'obres de la zona, com els Tarragó o Ramon Govern, a qui s'encarreguen gairebé totes les obres de reparació i construcció de molins que depenien del duc, com el de Bellpuig o el de Castellnou de Seana.²⁵

Escalinata d'accés a la parroquial

Durant l'època del barroc, la construcció d'escalinates monumentals com a intervencions "urbanístiques" destinades a paliar l'emplaçament advers d'una església o edifici rellevant, esdevenen tot un encert que afavoreix la visualització i contribueix a realçar-ne el protagonisme.

L'escalinata de l'església parroquial de Bellpuig constitueix l'únic exemple d'escala monumental a l'Urgell, comparable –tot i salvant les distàncies– amb l'escalinata de la catedral de Girona, construïda l'any 1690 per iniciativa del bisbe Miquel Pontich. Tal i com apunta Triadó,²⁶ la idea d'una escala que condueix a un temple salvant un fort desnivell és la mateixa que Gianlorenzo Bernini havia projectat l'any 1660 per a la *Piazza Spagna* de Roma, realitzada finalment per Alessandro Specchi i Francesco de Sanctis entre els anys 1723 i 1726. Tot i això, l'exemple italià

difereix del gironí i del de Bellpuig, en el sentit que l'església de la *Trinità dei Monti* –on culmina l'escalinata de la Piazza Spagna– constitueix només un fons de perspectiva, mentre l'escala és la que s'endú tot el protagonisme. A Girona, en canvi, l'escala adopta un caràcter més iniciàtic, de peregrinatge que condueix a un objectiu. En aquest sentit, doncs, també seria vàlid l'exemple de l'escalinata del santuari portuguès de Nossa Senhora dos Remedios de Lamego (a partir de 1777) o el de l'església també portuguesa de Bom Jesus do Monte (1784-1811), a Braga, on l'escala és entesa com a viacrucis o calvari, dividit en catorze estacions assenyala-

Escalinata de la catedral de Girona durant la primera meitat de segle XX.

(Font: Art de Catalunya, volum 5, Edicions l'Isard).

²³ D'ençà que els senyors d'aquesta baronia s'havien convertit en cortesans del rei i tenien càrrecs a la capital del regne, el paper dels procuradors o governants de les seves possessions d'ací havia pujat de categoria, i ells mateixos s'havien convertit en veritables senyors (BACH, A: *Bellpuig d'Urgell i la seva antiga baronia*. Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajuana, 1972, p. 224).

²⁴ AHCC: Fons comarcal. Baronia de Bellpuig. Lligall núm. 13. També a (BACH 1972, 224).

²⁵ GARGANTÉ, Maria: "Alguns exemples d'arquitectura de l'aigua a la llum dels documents" dins *L'arquitectura de l'aigua*. Lleida, Pagès Editors, 2004, pp. 67-75.

²⁶ TRIADÓ, JR: "La catedral y el espacio urbanístico: el caso de Girona" dins *El Comportamiento de las catedrales españolas: del barroco a los historicismos*. Murcia, 2003, pp. 437-449.

²⁷ El concepte d'escalinata convertida en calvari té el seu paral·lel a Brasil, al santuari de Bom Jesus de Matosinhos (a partir de 1757), a Congonhas do Campo.

Escalinata del santuari de Bom Jesus do Monte, a Portugal.
(Font: El Barroco, Ed. Könemann).

des pels trams de l'escala.²⁷

Però per entendre la gènesi de l'escalinata de Bellpuig ens hem de remuntar a finals del segle XVI, arran de la construcció de la parroquial, quan ja es documenta l'existència d'unes escales de pedra, de poca amplada, per facilitar l'accés a la nova església.²⁸ L'any 1728 se signa un contracte entre Joan Blancafort, mestre de cases de Bellpuig i Joan Cellerés, mestre de cases de Talamanca, per a la continuació de les obres en l'escalinata de l'església parroquial de Bellpuig,²⁹ que havia començat Joan Blancafort. Estem parlant, doncs, d'una reforma de la primitiva escalinata. El mestre Cellerés es compromet a desfer l'escala des del replà de la casa de la Vila fins baix i allargar-la el màxim possible, deixant solament pas per a un carro. El mateix contracte contemplava que des del replà de la casa de la Vila fins a l'església s'havien de recompondre tots els graons que fossin necessaris i fer dues parets atalussades a banda i banda.

En l'abans esmentada carta del procurador al duc de Sessa, una altra de les raons que s'esgrimeixen per no voler anar a viure a Bellpuig era que la muller del procurador no podria assistir a missa dues vegades a la setmana,

com sol fer-ho, ni rebre la penitència i l'eucaristia, perquè des del castell fins a la parròquia s'havia de baixar una rampa i s'havia de pujar una escalinata de més de 50 graons, a més de la incomoditat que suposava el fang dels carrers. Estem parlant, doncs, de l'aspecte que presentava l'escalinata d'accés al temple parroquial l'any 1786, tot just cinc anys abans de la seva remodelació definitiva.

D'aquesta manera, l'any 1791 es contracta la construcció de la monumental escalinata entre el procurador del duc de Sessa i Jaume Tarragó, mestre de cases de Torregrossa.³⁰ Aquest es compromet a reedificar l'escala per mil lliures, de manera "*que impida la indecència de las mujeres y facilite la comodidad a todos los fieles*"; curiosament, a combatre aquesta suposada "indecència" de les dones en pujar i baixar les escales anaven destinats els "parapetos" o baranes que es disposen paral·lels a la graonada, a cada un dels quals hi havia d'anar un pedestal amb un basament i una bola com a remat. Finalment, el contracte especifica que l'escala vella s'havia d'ensorrar tota i que tot el terra s'havia d'anivellar de nou. El resultat fou una reeixida escalinata el traçat de la qual posa de manifest una voluntat escenogràfica capaç de crear directrius visuals i alhora potenciar la façana de l'església, tal i com succeeix a l'escalinata de la catedral de Girona i, a la mateixa ciutat, a les escales de Sant Feliu i de Sant Martí Sacosta. La diferència bàsica entre les escales gironines i l'escala de Bellpuig és l'existència de les baranes paral·leles o "*parapetos*" en aquesta última i la finalitat "pràctica" que tenien.

D'altra banda, Antoni Bach proposa la hipòtesi - tot i que és conscient que això no consta al contracte de l'obra ni existeix cap indicació a l'esborrany de la traça que es conserva - que la distribució dels graons a l'escalinata de Bellpuig tingui el Rosari com a font d'inspiració, ja que consta de cinc trams de deu graons cada un, més un replà, cosa que s'avé amb l'estructura tradicional del Rosari.³¹ També val a dir que es conserva una traça bastant mal destra -s'especifica que és un "borrón"- d'aquesta escalinata, amb l'explicació adjunta de cada una de les parts que la componen: cinquanta escales -observem com es manté el mateix nombre de graons respecte l'escalinata antiga- en cinc divisions, quatre "parapetos para evitar la indesensia" i sis bancs laterals per seure.³²

El recurs de l'escalinata per salvar el desnivell existent entre la ubicació enlairada del temple i la part baixa de la població també és utilitzat a la població de Granyena, a la veïna comarca de la Segarra, on l'escala contribueix a vi-

Exterior de la capella
dels Dolors de
l'església parroquial
de Bellpuig.

sualitzar i realçar la façana, al contrari del que succeeix a Maldà, on la monumentalitat de la façana de l'església parroquial queda desvirtuada per la seva ubicació en un carrer estret, sense que sigui possible apreciar-la en tot el seu esplendor. S'estableix en aquest cas, doncs, un paral·lelisme entre les esglésies de Bellpuig (o Granyena) i l'església de Maldà, en relació amb les catedrals de Girona i Tortosa; la primera de les quals se'ns apareix notablement valorada per l'efecte escenogràfic que li proporciona l'escalinata, mentre la monumental façana de la segona resta amagada i sense perspectiva, entre la Costa dels Capellans i el carrer de la Creuera.

Capella dels Dolors i sagristia

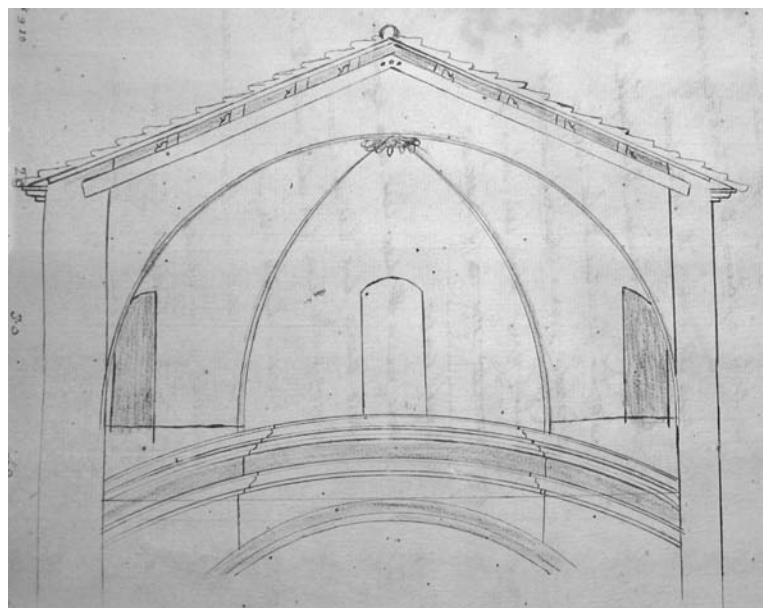
Fruit d'una crida als vilatans i devots de fora de la població per captar diners per a la construcció d'una capella, la Congregació dels Dolors de Bellpuig compra uns terrenys l'any 1786 "del costat de Tramuntana" des de la capella del Sant Crist a la sagristia de l'església parroquial, per tal que donés als dos llocs i el seu principal accés fos per la capella del Sant

Crist, de la qual depenia la congregació dels Dolors, i que obraria independentment.³³

La construcció d'una capella o sagristia addicional suposava tenir una especial cura a integrar la nova obra en les estructures precedents. D'aquesta manera, quan l'any 1772 es construeix la capella de Sant Sebastià de Guimerà s'especifica que abans de l'entrada de la capella s'ha de fer una arcada "segura" que lligui amb els murs laterals de l'església i amb l'arrencada de la volta.³⁴ A Cervera, en el contracte de la capella dels Dolors,³⁵ també annexa a la parroquial, s'indica que s'ha de redreçar un pany de paret que dona darrera la

Esborrany de la traça
de la sagristia de la
capella dels Dolors
de la parroquial
de Bellpuig.

(AHCC: Fons Baronia de Bellpuig. Lligall 13).

²⁸ BACH, *op.cit.*, 1972, 231-232.

²⁹ AHCC: FN Bellpuig. Rafael Soler (1728-29).

³⁰ AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1791).

³¹ BACH, *op.cit.*, 1972, 232.

³² AHCC: Fons comarcal. Baronia de Bellpuig. Lligall núm. 13.

³³ BACH

³⁴ AHCC: FN Tàrraga. Pere Vila i Coll (1772-73).

³⁵ AHCC: FN Cervera. Ramon Teixidor (1731-32).

capella del Santíssim, a l'interior de la parroquial, com a exemple de la interdependència amb altres estructures preexistents. Aquest aspecte es posa de manifest de forma encara més evident al contracte de la sagristia de la capella dels Dolors de l'església parroquial de Bellpuig, construïda per Jaume Tarragó, on s'especifica que els murs circumdants de l'obra han de fer-se seguint els de la capella dels Dolors fins a unir-se amb la cantonada de l'església.³⁶ Segons el contracte, a l'interior s'haurà de construir una part mitjancera entre aquesta sagristia, el cambril de la capella dels Dolors i la sagristia de la comunitat de preveres, així com dos òvuls que il·luminin la sagristia i el cambril; s'especifica que la porta d'accés des de l'interior de l'església s'ha d'obrir en el col·lateral del presbiteri "y en la piessa oscura que és la última de la fábrica de la nave exterior de dicha iglesia".³⁷

3. Dipòsit d'aigua i fonts de Lleida

El 20 de març de 1784, davant del notari Antoni Santmartí, els germans Agustí i Marià Biscarri contractaren les obres de la construcció de "un depòsit per a acopiar aguas, quatre fonts, y conductos per a estas", per un total de 44.825 lliures. El fet és que al mes de gener de 1786 les primeres visures de l'obra ja van detectar deficiències importants. La utilització de pedra del terreny que sortia a l'excavació, molt transpirable, en lloc de portar-la de la pedrera de l'Astor, fou un dels problemes més greus des del punt de vista tècnic. Agustí Biscarri va morir el 18 de març de 1786 i va deixar al capdavant de les obres del dipòsit al seu germà com a màxim responsable. Els problemes continuaven, acumulant un considerable retard. La Junta de Fonts, creada per controlar aquesta fàbrica, va haver d'advertir a Marià Biscarri –el 30 de novembre de 1789– que havia de concloure les obres.

Així, els mestres Climent Daura, interventor de l'obra, i Josep Tarragó i Feliu, mestre d'ella, el 15 de febrer de 1791 van fer relació testimoniant que eren necessàries 14.523 lliures per concloure bé la fàbrica "en quanto a las fuentes, sus fachadas, conductos y [?] de encima del depósito, pues este por ahora queda suspendido". Aquesta valoració va provocar que l'11 de març de 1791 un auto manà els assentistes de l'obra el lliurament de 14.523

lliures en el termini de tres dies. Arribat el dia Josep Biscarri no es presentà, es trobava de viatge a Madrid, i en el seu lloc envià a Bonaventura Pés, no per resoldre la demanda sinó amb poders per a pledejar. Tot això va comportar que el Governador de Lleida, amb data de 4 d'abril, ordenés la subhasta pública dels béns de Josep Biscarri, manant la creació de les tabes i expedients necessaris.³⁸ Aquest procediment durà uns 30 dies.³⁹

Josep Tarragó s'havia fet càrrec de les obres de les fonts a mitjans d'agost de 1790, al temps que arrestaven Marià Biscarri. Tarragó va posar en servei les fonts de la Plaça de Sant Francesc, de l'Ensenyança i va dissenyar la polèmica font de les Sirenes per a la Plaça de Sant Joan.⁴⁰ Les obres del dipòsit i les fonts es van concloure definitivament al desembre de 1792 o principis de l'any 1793.

En aquest sentit cal esmentar que el 17 de desembre de 1792 Miquel Batiste i Miquel, mestre de cases, va respondre, per petició de l'Ajuntament de Lleida, al memorial presentat per Josep Tarragó "sobre la obra que se intenta construir en el Depósito de agua de las fuentes de dicha ciudad", contestant que "es cierto será útil para azer la limpia del Depósito con más facilidad quitar el grifo de bronce que allí existe respeto de ser de poca capacidad para pasar por el hueco que este tiene las aguas sucias que en tal ocasión an de salir por este y en lugar del dicho grifo poner una pala como lo propone el dicho Tarragó", continuant amb una proposta del cost aproximat i la manera d'executar l'obra.⁴¹

4. El pont del Rejolà

El 7 de gener de 1791 l'Ajuntament de Lleida va concedir l'obra del pont nomenat del Rejolà, a la partida de Torre-serona, a Jaume Tarragó, "mancebo albañil" de Lleida "y a los suyos". Segurament es tracta d'un fill de Jaume Tarragó i Feliu i Teresa Roca, ja que al final del document d'aquest compromís ho contracta. Jaume diu que no sap escriure, i uns anys abans, el 1780, un Jaume Tarragó, el seu pare, firma la declaració d'un aprenent que havia treballat amb ell.

Sembla que segons els pactes i condicions el visor de l'obra fou qui projectà el pont i la

³⁶ AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1791).

³⁷ AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1791).

³⁸ Segons un altre auto del 26 de març de 1791 es subhastarien els seu béns a excepció de la casa on vivia.

³⁹ AHPL, notari Domènec Cavaller, manual 1791 [sign. 536], fol. 22v-23r. Hi ha més documents a continuació d'aquest, subhastant els béns de Biscarri.

⁴⁰ La font de les Sirenes ha estat estudiada per BONEU COMPANYYS, Ferran: *El gobernador Blondel, la plaza de Sant Joan i la font de les Sirenes*, Lleida, IEI, 1994, pp. 23-52.

⁴¹ PUIG, Isidre: "D'arquitectura i mestres de cases a la Lleida del segle XVIII: Els Batiste", a *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, Tàrraga, abril de 2004, núm. 17, p. 237.

Apèndix documental

1

1778, setembre, 6.

Contracte entre els Regidors del Comú de Puigverd d'Agramunt i Jaume Tarragó, mestre de cases de Linyola, per a la construcció de la nova església parroquial de Puigverd d'Agramunt.

AHCB: FN Agramunt. Josep Sevina i Gualdo (1778).

En nom de Déu sia a tots notori com per rahó de la fàbrica y construcció de la nova iglesia fahedora en lo present lloch de Puigvert del Bisbat de Urgell y corregiment de Cervera; Per y entre Joseph Marsà, Anton Llobera, Magí Pla, Bonaventura Cots, Ramon Fitó, Joseph Gavern, Joseph soler, Matheu Sala, Francisco Argelich, Pere Joan Piera, Geroni Mallol, Thomàs Blanch, Carlos Argelich y Guiu, pagesos, Sebastià Sorribes teixidor de lli y Bernat Guau farrer, tots del dit poble de Puigvert de una part y Jaume Tarragó y Jaume Tarragó y Duart, pare y fill mestres de cases de la vila de Liñola del dit Bisbat y Corregiment de Lleida de part altra, se ha fet y firmat la present contracta y ajust de lo preu fet, ab los pactes emperò condicions, modo y forma següents: = 1. Primo sapia lo empresari: Que deurà assistir a tirar midas al temps de obrir los fonaments y posar-los tots a nivell, ço és los de la banda del detràs y los altres dels costats formant-hi uns replans conforme ho demane lo terreno, y que uns y altres de eixos degan tenir set palms de ample. = 2. Item: Que las parets de la banda del detràs y la dels costats foranes degan pujar a talús portant dos palms y mitg de talús, y que ditas parets degan tenir mitg palm de rabasa o enchanfa, y que a la banda de dins dega quedar una banqueta. = 3. Item: Que las demás parets de dins de la nau de la iglesia dels fonaments degan pujar ab lo gruix necessari, quedant també ab lo palm de la banqueta com a la demás paret, y que aquella obertura que queda des de la una pilastra a la altra dega passar la paret tota massissa, y en las unas y altràs parets del altre costat dega fer voltes grasses tant a la nau y presbiteri com capellas y crusero; y per fin tot ahont serà convenient. = 4. Item: Serà de la obligació del empresari de fer totas las vasas y sòcols que estan señalats a la planta; la vasa intricurba donant al sòcol tres palms de alsada y tres a la pedra de la vasa, repartint-ho entre plinto y arquitectura; y que tot dega estar picat al fi y tallantat. = 5. Item: Dega dit empresari fer las portaladas y sacristias y pujant del campana y cor, com també grades del presbiteri y sia tot picat com las vasas, y que al presbiteri hi dega fer tres gradas ab bosell y filet a cada una. = 6. Item: En dita nau de la iglesia dega

fer una pica de aygua beneïda ab pedestal y columnó y que lapica dega estar ben picada, y que dega fer las mesas del altar totas las que seran necessarias. = 7. Item: deurà fer dit empresari la portalada major de dita Iгла. conforme està a la planta ab pedra del Talladell també picada al fi. = 8. Item: deurà fer lo devanté de la iglesia de tota pedra menos las cantoneras que deuran ser de pedras boxardadas, y la cornisa que està pintada sobre del portal la deurà fer al indret del ràfeh de la teulada de la nau principal ab lo demás que deurà fer conforme està lo perfil. = 9. Item sapia lo impressari que com la pedra de paredar se és arrencada ab barrinadas la degua compondrer y desembastar, y posarlas a filades aixís com vinguen las filadas, unas de dos palms, altres de un palm aixís com li vingan las filadas, y que las parets degan ser del gruix que estan a la planta, y a las parets del campanar dega deixar al costat del caragol un tou per baixar los pesos del relotge, y reduhir lo caragol a nou palms, a fi que dalt sota las campanas puga estar lo relotge, y farà volta de tres gruixos de maó. = 10. Item: Deurà lo impressari fer los archs colaterals de la mitja taronja, com també los altres de la nau de dita iglesia de pedra picada, per carregar totas las bigas de la teulada, y també deurà fer que un home puga anar dret al mitg de la volta, y tindrà obligació de embigar y enllatar totas las teuladas, donant-los lo ters com se acostuma y que las teulas degan tenir mitg palm de carregament, y que los ràfechs de ditas teuladas degan ser de obra cuyta, fent-hi quatre filadas de rejola y una de teula, fent los cantons dels ràfechs conforme estan los del castell. = 11. Item: Sapia dit impressari que en lo lloch del simbori que estava projectat fer-se en dita iglesia, deurà fer una altra volta sobre del crusero, que ve a ser una volta bufada, prenent la claror per lo crusero, y las teuladas deuran córrer per son nivell; y deuran tancar los finestrals per ahont se pendrà la claror ab pedras blancas de Aragó; y tindrà obligació de fer dita volta ab llunetes y faixes, gornises y ressaltos ab una cartela a cada ressalt segons requiesca dita volta bufada, havent-la de terraguixar y blanquejar-ho ab guix blanc de La Donsell. = 12. Item: Serà obligat lo empresari a fer totas las voltas de la iglesia y capellas y presbiteri y segristias, conforme estan señaladas, y que totas las gornises de dita iglesia hayan de ser del orde jónico com també deurà terraguixar-ho y blanquejar-ho tot a sas costas. = 13. Item: Que los archs de las capellas y travessers degan ser de pedra bosquejada, fent-hi después ab blanquejar la mollura que està señalada al perfil. = 14. Item: Que lo caragol del campanar haja de ser de pedra picada a punta de escoda y dega pujar conforme a la planta, y que al piso de las campanas dega fer un altre caragol per

pujar fins a les balustres, y que dit caragol haja de ser petit de guix y no de pedra, y que dit campanar haja de ser de pedra picada, ço és de la iglesia en amunt tot lo que veja dexant-hi espitlleras necessarias per donar claror, com també deixar-hi quatre finestrals oberts als panys necessaris, y los altres quatre que sian senyalats y fent de fondo lo indret dels finestrals mitg palm que quedian senyalats com si hi fossen que en lo demés conforme és lo perfil, y que la teulada dega ser de pissarra. = 15. Item: Que lo piso de dita iglesia y capellas hage de ser de pedra picada a filadas segons se acostuma. = 16. Item: Sapia lo empresari que deurà fer la trona ab sa escala de pdra picada del modo li correspon a la demés obra, lavatori a la sacristia, ço és una pica y ayguera tot de pedra picada y buxardada que estiga bé. = 17. Item: Sapia lo empresari que serà de la sua obligació lo costejar y cuydar de totes las mans de mestres, manobres y fer tota la argamassa per tota la dita obra, y que tots los materials se li posaran a peu de obra, a gastos del poble; Y tant com durarà la dita obra cada any deurà lo empresari treballar per los diners que lo poble destinarà aplicar a la fàbrica, advertint que lo menos cada any se destinaran y aplicaran per dites mans de mestres, manobres y fer argamassa, que toca al empresari, la quantitat de set centas lliuras barcelonesas y si més al dit fi se li'n destinarà per tantas més deurà treballar dit empresari. = 18. Item: sapia lo empresari que per lo següent contracte y ajust se li donarà la quantitat de sis mil lliuras barcelonesas, y que se li pagaran ab lo modo y forma que ab lo antecedent capítol està pactat y explicat: A més del qual preu, durant dita obra se li donarà habitació decent en dit poble de Puigvert, tant a ell com a sos dependents, y seran franchs en dit poble del tribut personal, y de las gabelas y taxas del mateix poble. = 19. Item: sapia lo empresari que quant la obra se anirà fent, se visurarà sempre que los comendadors y Ajuntament de dit poble voldran, y si nos troba ninguna falta en la obra los comendadors pagaràn los gastos de la visura ab intervenció del Ajuntament, y sis se troba la obra falsificada pagarà los gastos lo empresari. = 20. Item: y finalment sapia lo empresari que quant serà acabada la obra se visurarà y pagaran los gastos de la visura per parts iguals, tant lo poble com lo empresari. = Y las ditas parts lloant, aprovant, ratificant y confirmant los sobredits pactes, condicions y demés cosas sobre expressadas, las prometen de una part a la altra ad invicem y vicitudinariament atendre, guardar, cumplir y observar cada una de ditas parts per lo que li pertany y especta, sens dilació ni excusa alguna, ab lo acostumat salari de procurador dins deu, y fora vint sous barcelonesos, ab restitució y esmena de tots danys y gastos, in-

teressos y despesas, per lo que obligan a una part a la altra ad invicem y vicitudinariament, tots y sengles bens y drets seus, mobles e immobles, haguts y per haver, y en qualsevol manera privilegiats. Renunciant a tot, y qualsevol dret y lley que voler y ajudar a cada una de ditas parts pugués, y a la lley que prohibeix la general renunciació. (...)

2

1780, març, 20 – Lerida

El notari Miquel Roig certifica que Joan Faydella havia estat durant tres anys com aprenent a la casa del mestre de cases Jaume Tarragó, continuant després un any més com a "mancebo".

AHPL, notari Miguel Roig [sign. 996], fol. 34r-v

Jayme Tarragó albañil de los Gremios de las villas de Castejón de Farfanya y de Ager, de edad según dijo ser de sesenta años [...] hizo relación siguiente: que Juan Faydella, mancebo albañil de Lerida residente natural del lugar de Biscarri del Obispado de Urgel, hijo legítimo y natural de Jayme Faydella, errero, y de Magdalena Faydella y Queralt consorte de dicho lugar, se afirmó por aprendiz de albañil por tres años en casa del mismo Jayme Tarragó declarante, que bajo su enseñanza y erudición ejerció el mismo Juan Faydella el oficio de albañil por todos los tres años cumplidos a toda satisfacción, y obediencia del mismo declarante; Y concluidos los tres años continué después otro por mancebo en trabajar en su casa y compañía, siempre con la debida aplicación y fidelidad de que quedó contento el mismo declarante. De todo lo que el referido Jayme Tarragó me requirió a mi dicho e infrascripto escribano le diera testimonio público fe faciente, que fue hecho el dicha ciudad de Lerida día, mes y año arriba referidos. Siendo presentes por testimonios el Rdo. Francisco comas, pbro. Beneficiado de la Sta. Iglesia de Lérida y Mariano Hostalrich, escribano Real de dicha ciudad, a esto llamados.

Jaume tarragó

Miguel Roig, escribano, que doy fee conocer al otorgante, y lo firmo.

3

1791 – Lleida

Jaume Tarragó es compromet a construir el pont del Rejolà, a la partida de Torre-serona. Obra que fou visurada pel mestre Francesc Burria.

AML, Acuerdos año 1791 [reg. 513].

Capitulación que deberá arreglarse la persona que tomara a su cargo el hacer construir un Puente, llamado de Rejolà, Partida de To-

rraserona que està quasi del todo demolido con los pactos y condiciones siguientes = Primo sepa el Asentista que tomare la mencionada obra que serà de su cuenta y obligación de proveerse de todos los materiales sean necesarios para dicha obra = Item serà de su cuenta y obligación de formar las paredes de dicha obra dos palmos más hondas que el pavimento de la cequia, y subirlas a la altura de quatro palmos, todas de piedra desbastada a picon grueso; cuyas paredes deberán tener tres palmos de espesor de buena piedra y mezcla, y todo bien trabajado conforme merecen semejantes obras, y sobre las dichas paredes deberá formar las bóvedas también de silleria de tres palmos de rosca de buena piedra y mezcla todo bien trabajado dándole a la dicha obra la misma longitud y anchura que antiguamente tenía, siendo la construcción de dicha vóveda, o arco rebajado se fuera necesario, a fin que no suba más que la superficie de la carretera = Item sepa el Asentista que la Piedra que serà necesaria para esta obra deberá ser y cortarse de la cantera de San Miguel, y que el premio por el que se rematarà la obra se le pagará la mitad al empezarla, y lo restante concluida y visurada la misma obra = Item sepa el Asentista que tomare la mencionada obra que serà de su obligación de poner unas piedras de dos palmos y medio de ancho y dos de alto por los dos lados del Puente extendiéndose por cada lado catorce palmos a fin de que formen una barandilla al dicho puente = Item serà de su obligación de enrrasar los senos de la bóveda, y poner encima de ella dos palmos de grava o tierra, a fin de que quede todo concluido y transitante, o corriente su paso = Item sepa que deberá pagar al escribano por sus derechos, pepe sellado e hipotecas, tres libras; al visor por sus derechos de cálculo y formación de taba, seis pesetas; al corredor cinco pesetas, y res más a los Portereros de la Junta = Lérida ocho de Abril de mil setecientos noventa y uno,

[Jaume Tarragó no firma perquè no sap]

Francisco Burria Maestro de obras de esta ciudad pasado de orden del seño Dn. Tomas Segura a bisurar un puente de Rajola que confina en el término de Torreserona y aviendo echo el cargo de la contrata pasado a midirlo i reconocerlo aver si estava según contrata y callado que an cumplido exactamente según tenían obligación y para que conste ago la presente relación en Lérida a 1 de maio de 1791
Francisco Burria

4

1791, juliol, 24.

Contracte entre Rafael Gonzalo Ortiz, procurador del Duc de Sessa, senyor de la baronia de Bellpuig i Jaume Tarragó, mestre

de cases de Torregrossa, per la reedificació de l'escalinata que condueix a l'entrada de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1791).

En nombre de Dios N^o señor sea todos manifiesto sobre lo que abaxo se expressará entre partes del Sr. Dn. Rafael Gozalo Ortiz en la ciudad de Barcelona domiciliado, apoderado General y Pror. del Excmo. Sr. Dn. Vicente Joachim Ossorio de Moscoso Marqués de Astorga, Conde de Altamira, Duque de Sessa, Señor de las presentes Baronía de Bellpuig y villa de Liñola de una, y Jayme Tarragó maestro albañil de la villa de Torregrossa corregimiento de Lerida de otra; se han hecho, firmado y jurado la capitulación y convenio siguientes:

Primeramente se ha pactado, convenido y concordado entre dichas partes que el predicho Jayme Tarragó por la cantidad de mil libras moneda barcelonesa, que el predicho Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz en dicho nombre le prometrá pagar y entregar, sea tenido y obligado en rehedificar y construir de nuevo, como con tenor del presente de su espontánea voluntad conviene y promete rehedificar y de nuevo construir la escalera por la qual sube a la iglesia parroquial de Santa Maria y San Nicolás Obispo de esta villa de Bellpuig, en el modo y forma figurados en el diseño y con los pactos y condiciones convenidos entre dichas partes y continuados en un papel de explicación por el mismo maestro albañil formado que es del tenor siguiente: = Yo Jayme Tarragó maestro albañil del pueblo de Torregrossa, he delineado la escalera de la Igl. parroquial de la presente villa de Bellpuig de orden del Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz Apoderado General de S. E. En el presente Principado de Cataluña para el efecto de rehedificarla o hacerla nueva, que impida la indecencia de las mujeres y facilite la comodidad a todos los fieles; y para el conocimiento del cálculo del coste que podrá tener además de lo que demuestra el plan a él efecto formado, explica en esta contrata todo lo que puede y debe contener en la forma que sigue: = Que demás de demoler o desbaratar toda la escalera actual,será necesario desmontar tierra en algunas partes y aumentar en otras. = Que cediendo a beneficio del artifice todas las piedras útiles y despojos según actualmente existe diha escalera habrá de costear qualesquiera más que falte para la perfección y toda ella habrá de ser de piedra picada y cogida con buen mortero, así los escalones, como los rellanos, assientos de descanso, parapetos de frente y rematados estos con piedras redondas por la parte superior, saliendo un quarto por parte más que dichos parapetos por la parte inferior; y en cada remate de frente han de ponerse un pedestal,

vassa y bola con una piessa; y las paredes de los costados deberan construirse de mampostería ordinaria del grueso de dos palmos con el frente de un palmo y medio de piedra picada, que junto hará tres palmos y medio. = Que dicha obra deberá sujetarse a visura siempre que se quiera y hallando defecto así contra lo arriba explicado, como por contra arte o cn malos materiales, deberá el operario reemplassarlo y remendarlo a su coste y deberá en este caso pagar los gastos de visura. = Que el precio por dicha obra deberá pagarse con quatro iguales palssos, el primero al principio, el segundo verificada la tercera parte de la obra; el tercero verificadas dos tercias partes y el quarto concluída, visurada y aprobada la misma obra. = Y con el modo referido puede quedar con la perfección y seguridad necessaria según lo que siento y alegando en mi arte de albañilería que professo. Bellpuig veinte y dos de julio de mil setecientos noventa y uno. Jayme Tarragó. = Todo lo que promete atender y cumplir sin dilación ni excusa alguna, con el acostumbrado salario de procurador, a más del qual promete restituir y enmendar todos los daños y costas que de lo contrario se ocasionaran. Y para mayor seguridad da en fiador a Joseph Moncosí, maestro albañil de la predicha villa de Bellpuig presente, el qual aceptó el cargo de la fiaduría y prometió que junto con el antedicho Jayme Tarragó su Pral., sin el y a solas será tenido y obligado a todo lo por el mismo su Pral. prometió; y lo atenderá y cumplirá y atender y cumplir hará como arriba se contiene: Para cuyo cumplimiento, así el principal como el fiador obligaron todos sus bienes y derechos y del otro de ellos assolas muebles e inmuebles habidos y por haber; renunciando al beneficio de las nuevas constituciones divididoras y cedidoras acciones y consuetud de Barcelona que habla de dos o más que a solas se obligan y el dicho fiador renunció a la ley que disponen que primeramente sea convenido el Pral. que el fiador y a otra que dice que liberado el Principal lo sea también su accessorio, y los dos renunciaron a qualesquier otros beneficios, leyes y derechos de su favor y en particular a la ley que prohibe la general renunciación. Y por pacto a su propio fuero con submisión a cualquier otro seglar solamente con facultad de variar el juicio y con escritura de tercio que baxo pena de tercio hicieron y firmaron en los libros correspondientes de las curias del Illtre. Sr. Corregidor, regente del corregimiento de Barcelona y de otro qualquier juez o superior seglar, por la qual obligaron sus personas y todos sus bienes y derechos y del otro de ellos assolas predichos; y porqué se hallan ausentes de las mencionadas curias, constituyeron en procuradores suyos y del otro de ellos assolas, a todos los Notarios y oficiales

jurados de aquellas presentes y venideros, y a cada uno de ellos a solas para hacer y firmar la predicha escritura de de tercio con las obligaciones sobre mencionadas, y según estilo de las mismas curias; prometiendo tener por firme y constante quanto por dichos sus Prores. Y cada uno de ellos a solas tiene hecho y executado, y para mayor corroboración de dichas cosas juraron a Dios N° Señor y a sus santos quatro Evangelios en debida forma y según estilo tenerlas por firmes y constantes y contra aquellas no hacer ni venir en tiempo ni por motivo alguno.

Item se ha pactado, convenido y concordado entre dichas partes: que el antedicho Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz, en el expressado nombre del Procurador General de dicho Excmo. Señor como de su poder consta por ante Jph. Gonzalez de Cast° Not° Rl. colegiado de la villa de Madrid a treinta y uno de diciembre de mil setecientos ochenta y dos: Por la promesa y obligación que el arriba nombrado Jayme tarragó en y con el proximo precedente capítulo ha hecho y contraído, haya de dar y pagar como con tenor del presente dar y pagar prometió al mismo Jayme Tarragó la cantidad de mil libras moneda brcelonesa con los plassos expressadosen el papel de declaración. Lo que prometió atender y cumplir sin dilación alguna, con el salario de procurador acostumbrado, restitución y emienda de todos los daños y costas que de lo contrario se ocasionaren. Para cuyo cumplimiento obligó todos los bienes, derechos, réditos y emolumentos del arriba nombrado su Excmo. Sr. su principal muebles e inmuebles, habidos y por haber, con la renunciación de las leyes, derechos y beneficios de su favor y en particular de la ley que prohibe la general renunciación, que por mayor corroboración de todo lo susodicho prestó a Dios N° Señor y a sus santos quatro Evangelios en debida forma según estilo del arriba nombrado Excmo. Sr. su Principal.

Y por tanto las partes arriba nombradas loando, aprobando, ratificando y confirmando los pactos y capítulos susodichos y todo lo en aquellos y cada uno de ellos contenido, convienen y prometen la una parte a la otra recíprocamente atender y cumplir aquellos como en los mismos capítulos, y cada uno de ellos està expressador y baxo las mismas obligaciones y clausulas en aquellos respectivamente individuados los que se refieren y quedaron dichos contrahentes advertidos por mi el infrascrito notario que el presente contrato dentro los términos prefigidos debe tomar razón en los oficios de hipotecas de la referida presente villa de Bellpuig y de la de Torragrossa según lo prevenido en la Real Pragmática de S. M todo lo que fue hecho en la villa de Bellpuig corregimiento de Lérida a los veinte y quatre dias del mes de julio del año del Nacimiento del Señor de mil sete-

cientos noventa y uno, siendo presentes como testigos Antonio Arnaldo labrador de dicha presente villa y Felipe Arnaldo labrador del pueblo del Gólmés. = Y los sobre dichos Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz Pror. y Jayme Tarragó (a quienes el infrascrito notario doy fee conosco) se firman de su mano; y porqué el referido Joseph Moncosí fiador, conocido igualmente por mi el mismo notario, según dice no sabe escribir y de su voluntad lo forma Antonio Arnaldo otro de los testigos, a este efecto firmado que podrá serlo por todo el corriente año con auto que passo. = valen, como lo aprueba el notario bajo escrito, de mano propia.

5

1791, juliol, 24.

Contracte entre Rafael Gonzalo Ortiz, procurador del Duc de Sessa, senyor de la baronia de Bellpuig, i Jaume Tarragó, mestre de cases de Torregrossa, per la construcció de la sagristia de la capella de N^a S^a dels Dolores de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau de Bellpuig.
AHCC: FN Bellpuig. Ramon Soler (1791).

En nombre de Dios N^o Señor sea a todos manifiesto: Como sobre lo que abaxo se expresará entre partes del Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz en la ciudad de Barcelona domiciliado, apoderado general y Pror. jurisdiccional del Excmo. Sr. Dn. Vicente Joachim Ossorio de Moscoso, Marqués de Astorga, Conde de Altamira, Duque de Sessa, señor de las presentes baronias de Bellpuig y villa de Liñola de una; Y Jayme Tarragó Maestro Albañil de la villa de torragrossa corregimiento de Lérida de otra, se han hecho, firmado y jurado la capitulación y convenio siguientes:

Primeramente se ha pactado, convenido y concordado entre dichas partes que el predicho Jayme Tarragó por la cantidad de tres mil ochocientas y cinquenta libras moneda barcelonesa que le predicho Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortiz en dicho nombre le prometerá pagar y entregar, sea tenido y obligado en construir y edificar la sacristia de la Iglesia Parroquial de esta villa, camarín de N^a S^a de los Dolores en su capilla y demás piessas, en el modo y forma figurados en el diseño a este efecto formado, y con los pactos y condiciones convenidos entre dichas partes y continuados en un papel de explicación por el mismo maestro albañil formado que es del tenor siguiente: = Yo Jayme Tarragó maestro albañil de pueblo de Torregrossa, he delineado el sitio para sacristía de la igla. parroquial de esta villa de Bellpuig y camarín de N^a S^a de los Dolores en su capilla de orden del Sr. Dn. Rafael Gonzalo Ortíz apoderado General de S.E.; Y para conocimiento del cálculo que

puede tener explico en esta contrata lo que puede y debe contenerse en la forma que sigue: = Que deberá situarse dicha obra detrás de dicha capilla de los Dolores al costado de dicha iglesia, y para ello deberá desmonarse la tierra llena dicho sitio una dimensión de doce palmos des de dicha obra apor todas partes, a fin de que pueda quedar la obra sin riesgo de humedad y dicho desmonte por la parte de oriente deberá acompañarse hasta la torre de dicha Iglesia para precaber la humedad en esta, y en su extremo. = Que las paredes de la circunferencia de dicha obra deberan hacerse siguiendo la de la referida capilla de Dolores, así por la parte del cierro, oriente y mediodía, hasta unirse con la esquina de la iglesia en la conformidad que demuestra el plan, y estas paredes se deberan construir por la parte exterior de piedra de la cantera de Preixana, picada y a hiladas en la conformidad lo está en la pared de la misma capilla, y en la parte interior de toda piedra y mortero de la mejor calidad, poniendo tirones, vulgo lligadas de ocho a ocho palmos en lo largo y de quatro en quatro en lo alto interpoladas; debiendo contener estas paredes quatro palmos de grueso y subiendolas (con las interiores de que se hablará) hasta que el texado venga del mismo nivel y vesante del de la predicha capilla; y en esta mima pared deberá construirse tres ventanas de piedra picada con buxarda, las dos a la parte de oriente de cinco palmos de ancho y siete de alto; y la otra a la parte del cierro de tres palmos de ancho y quatro y medio de alto, deviéndose poner en todas tres rejias de hierro con sus montanes? de medio quarto de diámetro y travesseras de grueso en lo ancho de un quarto y medio quarto de palmo en su redio? y deberá ponerse cinco montanes y quatro travesseras en las dos primeras, y quatro montanes y tres travesseras en la otra, y en todas deverá ponerse vidrios, con su hilado de hierro, este por la parte de afuera como lo estan en las ventanas de la referida capilla y puertas con sus bastidores, frontissas y sierro de picaporte correspondientes. = Que la parte mediará entre la sacristia de la venerable unión y el camarín y sacristia de la capilla de los Dolores, deverá ser de tres palmos gruesa y podrá hacerse de toda piedra, la mitad de dicha cantera de Preixana con mortero de la mejor calidad, en qual pared deberá formarse dos óbulos o claraboyas de cinco palmos de diámetro de piedra picada al fino, el uno para dar luz a la sacristía de la capilla referida, y el otro para darla al camarín, deviéndose poner en ambas rejias de hierro y vidrieras correspondientes; Y de los mismos materiales deveran hacerse los medianiles del camarín demostrados en el plan. = Que la piessa lavatorio deverá ponerse al pisso de la sacristía de la venreble unión, formándose

tres escalones de piedra picada con boixarda inmediatos a la puerta de comunicación a la capilla de los Dolores; y deverá formarse el lavatorio en la forma correspondiente según requiere la piessa, y así dicha puerta de comunicación, como la que ha de comunicarse de dicha capilla a su sacristía, podran formarse de toda mampostería y con uniformidad a la obra. = que en la piessa de entrada a la sacristía de la capilla deverá formarse la escalera de piedra en la forma correspondiente para subir al referido camarín, poniendo su puerta para entrar a éste, y en dicha escalera el passamano y balustres de madera, todo en la pulidez y circunstancias que corresponden a la misma ora; e igual escalera deverá formarse en la piessa lavatorio de la sacristia de la venerable unión para subir a la piessa deverá haver ensima dicho lavatorio. = Que el pisso de todas dichas piessas altas y bajas deverá enladrillarse con ladrillos de dos palmos en quadro y sentados con buen mortero. = Que las bóvedas de las sacristias, lavatorio, camarín y su entrada deveran hacerse de ladrillo doblado en esta forma, la de dicha sacristia de la venerable unión con dos divisiones, haciéndose para esto un arco en el medio y dos medios arcos en sus extremos también de ladrillo doblado y con sus lunetas, y las de las pessas lavatorio, sacristía y entrada para la capilla de los Dolores en forma de arista, y la bóveda en el camarín deverá formarse apanyada con ocho aristas todas a unirse en el centro, con quatro pechinas, cornisas y cartelas correspondientes y con un florón en el medio; y todas dichas bóvedas deveran rebossar de hieso pardo, y lo restante de la obra con mescla de mortero y hieso con regladas. = Que en todas dichas piessas deveran hacerse las cornisas y cartelas que correspondena cada una con hieso blanco, y las mismas piessas deveran blanquearse de dicho hieso blanco del pueblo de Sarreal o de Vilavert. = Que la puerta de comunicación desde la iglesia a la sacristia de la venerable unión, debe formarse en el collateral del presbiterio, y en la piessa oscura que és la última de la fábrica de la nave exterior de dicha iglesia, qual portalada deverá ser de piedra picada al fino, de capacidad de seis palmos y medio de ancho y doce de alto, en qual deveran ponerse las puertas lissas de ambas partes, pero dobladas sus maderas o tablas, que deberan ser de calidad, con su picaporte, cerrojo, balda y llave todo correspondiente, qualse puestas deberan pintarse y alustrarse, y las de las ventanas también deberan pintarse en la misma forma y por la parte de afuera con azeyte de lino. = Que también deberá rebossarse y blanquearse al piessa collateral del presbiterio en el antecedente capítulo nombrada, en el modo que la restante obra se ha declarado, y cerrando con

pared de dos palmos de grueso la comunicación que tiene por detrás del retablo mayor. = Que el texado de toda dicha obra deberá formarse al mismo vesante que el de la capilla de los Dolores, debiéndose emplear por lo que pertenece a la sacristia de la venerable unión siete maderas de treinta y seis palmos de largo; y en lo que pertenece al camarín y demás piessas, deberán emplearse también siete maderas llamadas pistets??, y todo deberá enlatare con maderas del resio de dos quartos y un quarto de palmo, y toda dicha madera deberá ser de calidad y clavada con clavos de pesso; y se deverá dar medio palmo de cargamento a las texas, sentado con buen mortero las dos ahiladas de la circunferencia y haciendose los remates vulgo ràfechs en la propia forma estan los del texado de dicha capilla de los Dolores. = Que dicha obra deberá sujetarse a visura siempre que se quiera, y hallando defecto assí contra lo arriba explicado, como por ser contra arte, o con malos materiales, deberá el operario remplasarlo y emmendarlo a su coste, y deberá en este casso pagar los gastos de visura. = Que el precio para dicha obra se deberá pagar con seys pagos, el primero al principiarla, el segundo verificada la quarta parte de ella, el tercero verificada la mitad, el quart verificadas las tres partes, y los dos restantes pagos concluhída y visurada y aprobada la misma obra. = Y con el modo referido puede quedar con la perfección y seguridad necesarias, según lo que siento y alcanso en mi arte de albañilería que professo. = Bellpuig veinte y dos de julio de mil setecientos noventa y uno. = Jayme Tarragó. = Si y también con el expresso pacto nuevamente convenido: Que el dicho impressario no pueda principiar la mencionada obra hasta que primeramente haya verificado y enteramente concluhído la obra de la escalera para la iglesia, que también en virtud de contrata firmada en este día queda obligado rehedificar y construir. Y la antedicha obra de sacristias, camarín y demás deberá ser concluhída en fin de julio del año de mil setecientos noventa y tres. Todo lo que prometió atender y cumplir sin dilación ni excusa alguna, con el acostumbrado salario de procurador, a más del qual prometió restituir y emmendar todos los daños y costas que a lo contrario se ocasionasen. Y para mayor seguridad dio en fiador a Joseph Moncosí, maestro albañil vecino de dicha villa de Bellpuig presente, el qual aceptó el cargo de la fiaduría y prometió que pronto con el antedicho Jayme Tarragó su principal, sin el y a solas será tenido y obligado a todo lo por el mismo su principal prometió, y lo atenderá y cumplirá, y atender y cumplir hará como arriba se contiene; para cuyo cumplimiento así el principal como el fiador, obligaran todos sus bienes y derechos, y del otro

de ellos muebles e inmuebles, habidos y por haver. (...)

6

1791 – Lleida

Josep Tarragó dissenya una nova font, coneguda com la Font de les Sirenes, per a la plaça de Sant Joan de Lleida.

AML, Acuerdos año 1791 [reg. 513].

Nuevo plano de la fuente de San Juan

Habiéndose presentado por el Arquitecto Josef Tarragó un nuevo plan y perfil para la fuente de la Plaza de Sn. Juan que tendrá quatro caras, y juntamente el antiguo plan y perfil de dicha fuente aprobado por la Superioridad que deben costear los asentistas de una sola cara, expresando que el coste será igual con corta diferencia, atendida la sencillez y hermosura del último plan que al tiempo que servirá de mayor decoración a la principal Plaza de esta ciudad la dejará mucho más desembarazada que el antiguo.

Delibera V.S. de acuerdo adaptar como adapta el referido último plan formado por Joseph Tarragó para la citada fuente de la Plaza de San Juan, y que se pase un oficio a su Exª para que sirba mandar ponerle en ejecución, en uso de las amplias facultades que tiene S.E. en esta parte atendida la mayor hermosura de este proyecto, y que la Plaza quedará más desembarazada que no poniéndose en ejecución el antiguo.

7

1793, abril, 25 – Lleida

Anton Tarragó realitza unes obres al castell de Vinferri, prop de Juneda.

AHPL, notari Marià Hostalrich [sign. 652], fol. 70r.

Sia a tots notori, que nosaltres Joan Bover y Anton Tarragó mestres de cases, lo primer del lloch de Bellbis, y lo segon de Torregrosa vegeriu de Lleyda. De grat confesan y regoneixen al Mt Illte. Capítols de Señors Canonges de la Santa Iglesia de Tarragona ausent y jo lo nottari avall escrit nos ha donat, y pagat la quantitat de siscentas vint y vuit lliuras sis sous, y vuit diners y son a saber sinchcentas vint y vuit lliuras sis sous y vuit diners, a compliment de aquellas mil sinchcentas vuitanta sinch lliures que foren lo preu del preu fet, o contrata, ab que fou convinguda la obra de mestre de cases de las obras, que se han fet en lo castell de Vinferri propi de dit molt Illte. Capítol, si y segons la dita contrata entre dit Mt Illte Cap y nosaltres los otorgants, rebuda en poder de la escrivania y Arxiu públic en dit mt Illte Cap., a onse dias del mes de juny del any mil setcents noranta dos, y las restants cent trenta tres lliuras a cumpliment de las ditas siscentas trenta una lliuras sis sous y vuit diners son per vint y set canas y mitja de paret de pedra y argamasa, que se feren de dita obra a rahó de tres lliuras quinse sous quiscuna cana a més de la dita obra, segons lo que estava previngut en lo capítol segon de la taba de la dita contrata. Lo modo de la paga de ditas siscentas trenta una lliuras, sis sous y vuit diners es que cent y sinch ll. las havem rebudas de dit Mt Illte Capítol per ma de Anton Aloy nott. y secretari de dit Mt. Illte Capítol ab diner comptant realment y de fet a nostras voluntats, y sinchcentas vint y sis lliuras, sis sous, y vuit diners las rebem del molt Illte Capítol per ma de Pere Joan Masot pages del lloch de Puigvert pagant est de diners de part del preu del arrendament del delmes y demés fruits y reddits que li te fet dit Mt Illte Cap. dels termes de Vimferri, Manresana y Carroguera, ab diner contant realment y de fet en